

23. Dejneka, A.V. (2013). *Upravlenie personalom; uchebnik [Management of personnel]*. Moscow: Izdatel'sko-torgovaja korporacija «Dashkov i K» [in Russian].
24. Volkov, D.V. (2014). Otsinka funktsionuvannia system upravlinnia personalom kharchovykh pidpriemstv [Estimation of functioning the personnel management system of the food enterprises]. *Kul'tura narodov Prychernomor'ia – Culture of the peoples Greater Black Sea*, 273, 215-218 [in Ukrainian].
25. Shabanova, H.P. (2010). *Pidvyschennia produktyvnosti j normuvannia pratsi [Increase in productivity and rationing of work]*. Instytut problem pidpriemnytstva Shabanova. Retrieved from <https://www.ipnou.ru/article.php?idarticle=002953> [in Russian].
26. Zajnulyna, M.R., Nabyeva, L.H., & Palej, T.F. (2013). *The organization and rationing of work in the industries of the non-productive sphere*. Palej T.F. (Ed.). Kazan': K(P)FU.

Oleksandr Kovalenko, Associate Professor, Doctor of Economics

Olena Stanislavyk, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Kateryna Tanashuk, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Odessa National Polytechnic University, Odessa, Ukraine

Modern Aspects of Work Rationing of Administrative Personnel at the Industrial Enterprises and in the Scientific Organizations

In the article modern aspects of work rationing of administrative personnel at the industrial enterprises and in the scientific organizations are considered. It is established the categories of administrative personnel, which are marked out by various researchers. The nature of administrative personnel's work and a role of work rationing in economic activity of the enterprise are covered. The main problems in the field of work rationing of administrative personnel at the industrial enterprises and the reasons, which cause them are designated. Factors and extent of influence on work rationing of administrative personnel of the industrial enterprises of the Southern region are investigated. Elements of control system of work rationing at the industrial enterprises are considered. Requirements for improvement of work rationing system of administrative personnel at the industrial enterprises are formulated. Methods and ways of setting standards of work in the sphere of research and development of the scientific organizations are investigated.

It is established that the standardization of research work should not be limited only to the norms of labor input, especially in the normalization of applied research work of theoretical nature, where evaluating the labor input objectively can be quite difficult. Research work should be evaluated according to its results, norms of the number of results of labor and norms of quality of results of labor should be present in the structure of norms. It is proposed that within the framework of the applied research work of theoretical nature, the symbiosis of the expert method, which proved its potency in the analysis of complex non-formalized problems and the statistical method, that is, on the basis of the accounting of similar experience in conducting kinds of works / obtaining the results of work in previous scientific research projects of scientific organization has been used. The conclusion is drawn that the costs of rationing should be comparable to the results of normalization, and the accuracy of the development and set standards of work should be ensured with the minimum possible costs for this process.

administrative personnel, work rationing, industrial enterprise, factors of rationing of work, work rationing problem, control system of work rationing, information and communication subsystem, research work

Одержано (Received) 12.12.2018

Прорецензовано (Reviewed) 17.12.2018

Прийнято до друку (Approved) 20.12.2018

УДК 331.556:005.13](477)

JEL Classification: F22, J61, O15

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2018.1\(34\).97-106](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2018.1(34).97-106)

В.О. Кабай, здобувач

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна

Аналіз тенденцій міграційного руху в Україні, оцінка його наслідків та загроз

Стаття присвячена аналізу тенденцій міграційного руху в Україні та оцінці його ризиків і загроз. Визначено місце України серед найбільших донорів міжнародних мігрантів у світі. Обґрунтовано наслідки міграційних ризиків та небезпеку міграційного донорства України. Здійснено порівняльну оцінку масштабів та особливостей зовнішньої трудової міграції населення регіонів України. Здійснено SWOT-аналіз особливостей трудової міграції населення в контексті пріоритетів мотиваційного механізму її регулювання в Україні **міграція, міграційний рух, зовнішня трудова міграція, мобільність, міграційний капітал, циркулююча трудова міграція**

© В.О. Кабай, 2018

В. О. Кабай, соискатель

Центральноукраїнський національний технічний університет, г. Кропивницький, Україна

Анализ тенденций миграционного движения в Украине, оценка его последствий и угроз

Статья посвящена анализу тенденций миграционного движения в Украине и оценке его рисков и угроз. Определено место Украины среди крупнейших доноров международных мигрантов в мире. Обоснованы последствия миграционных рисков и опасности миграционного донорства Украины. Осуществлена сравнительная оценка масштабов и особенностей внешней трудовой миграции населения регионов Украины. Осуществлен SWOT-анализ особенностей трудовой миграции населения в контексте приоритетов мотивационного механизма ее регулирования в Украине

миграция, миграционное движение, внешняя трудовая миграция, мобильность, миграционный капитал, циркулирующая трудовая миграция

Постановка проблеми. Міграційні процеси в Україні мають багатофакторний характер та неоднозначний вплив на економіку, що потребує окремих досліджень. Міграційний рух населення значною мірою зумовлений геополітичними та соціально-економічними чинниками. Запровадження безвізового режиму між Україною та ЄС суттєво вплинуло на інтенсивність, характер та спрямованість трудової міграції. На фоні різкого падіння рівня життя, зростання безробіття та глибокої економічної кризи в Україні працевлаштування за кордоном виявилось дієвим способом розв'язання матеріальних проблем для багатьох українців. Масштабні вимушені переміщення населення до інших регіонів в середині держави викликали анексія Криму та озброєний конфлікт на Сході країни. Не маючи можливості працевлаштуватися на батьківщині чимало переміщених осіб були вимушені мігрувати далі за кордон. Посилення асиметрії соціально-економічного розвитку регіонів за таких умов є наріжною проблемою, а міграційні процеси здатні сприяти або її вирішенню, або загостренню. За таких умов важливого значення набуває аналіз тенденцій міграційного руху в Україні, своєчасна оцінка його наслідків та загроз для економіки та суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що в Україні питання трудової міграції та її мотиваційні передумови вивчає багато науковців. Так, О. Малиновською [9] досліджено зміни міграційної поведінки українців під впливом скасування візового режиму поїздок до Європейського союзу. О. Позняком [14] здійснено оцінку сучасних тенденцій зовнішніх трудових міграцій населення України. А. Гайдуцьким [2] виділено характерні риси зовнішньої української трудової міграції. М. Семікіною [16] визначено пріоритетні мотиваційні чинники у формуванні міграційних настроїв вітчизняних працівників. Наслідкам та можливостям стабілізації зовнішніх трудових міграцій населення України присвячено роботи Е. Лібанової [7]. Міждержавну міграцію як чинник глобального перерозподілу людського капіталу розглядає О. Грішнова [3]. І. Прибитковою [15] проаналізовано сучасні міграційні тенденції в Україні. Водночас, сучасні міграційні процеси потребують подальшого поглибленого вивчення. До невирішених частин окресленої проблематики відноситься багатофакторний аналіз тенденцій міграції, визначення соціально-економічних наслідків і загроз від зовнішньої трудової міграції та використання імовірних переваг від цього процесу для стабілізації ринку праці, соціально-економічної ситуації в країні загалом.

Постановка завдання. Метою статті є поглиблений аналіз тенденцій міграційного руху в Україні, оцінка цих процесів, їх наслідків та загроз у контексті розробки мотиваційного механізму їх регулювання та визначення імовірних можливостей та загроз, які несе наявна динаміка.

Виклад основного матеріалу. Масштабність та інтенсивність зовнішніх міграційних процесів в Україні у XXI столітті значно посилили вплив трудової міграції на соціально-економічну та демографічну сферу нашої держави. З одного боку, за допомогою зовнішньої міграції скорочується рівень безробіття в країні, знижується соціальна напруга через відсутність можливості працевлаштування та отримання гідної оплати праці, вливаються додаткові фінансові інвестиції в економіку за допомогою грошових переказів трудових мигрантів, а з іншого боку, небезпеки, які несе цей процес зростають: зменшується кількість

економічно активного населення, здатного рухати економіку, втрачаються високоосвічені робітники через «відтік мізків», зростає ризик втрати назавжди постійних мігрантів, формується можливість для заміщення вакансій іммігрантами з менш розвинених країн, які можуть мати іншу ментальність, що може призвести до втрати національної ідентичності, поява явища «соціального сирітства». Отже, потребує вирішення низка питань, розв'язання яких неможливо без аналізу ключових тенденцій міграційного руху в Україні.

Україна входить до числа найбільших донорів людських ресурсів у світі. Згідно даних ООН, у 2017 році вона обіймала 8 позицію (табл. 1).

Таблиця 1 - Місце України серед найбільших донорів міжнародних мігрантів у світі

№	1990 рік	№	2000 рік	№	2017 рік
1	Росія (12,7 млн ос.)	1	Росія (10,7 млн ос.)	1	Індія (16,6 млн ос.)
2	Афганістан (7,3 млн ос.)	2	Мексика (9,6 млн ос.)	2	Мексика (13,0 млн ос.)
3	Індія (6,8 млн ос.)	3	Індія (8,0 млн ос.)	3	Росія (10,6 млн ос.)
4	Бангладеш (5,6 млн ос.)	4	Китай (5,8 млн ос.)	4	Китай (10,0 млн ос.)
5	Україна (5,6 млн ос.)	5	Україна (5,6 млн ос.)	5	Бангладеш (7,5 млн ос.)
6	Мексика (5,0 млн ос.)	6	Бангладеш (5,4 млн ос.)	6	Сирія (6,9 млн ос.)
7	Китай (4,1 млн ос.)	7	Афганістан (4,5 млн ос.)	7	Пакистан (6,0 млн ос.)
8	Великобританія (4,1 млн ос.)	8	Великобританія (3,9 млн ос.)	8	Україна (5,9 млн ос.)
9	Пакистан (3,6 млн ос.)	9	Казахстан (3,6 млн ос.)	9	Філіппіни (5,7 млн ос.)
10	Італія (3,5 млн ос.)	10	Пакистан (3,4 млн ос.)	10	Великобританія (4,9 млн ос.)
11	Німеччина (3,3 млн ос.)	11	Німеччина (3,4 млн ос.)	11	Афганістан (4,8 млн ос.)
12	Казахстан (3,0 млн ос.)	12	Італія (3,1 млн ос.)	12	Польща (4,7 млн ос.)
13	Туреччина (2,5 млн ос.)	13	Філіппіни (3,1 млн ос.)	13	Індонезія (4,2 млн ос.)
14	Мозамбiк (2,2 млн ос.)	14	Туреччина (2,8 млн ос.)	14	Німеччина (4,2 млн ос.)
15	Філіппіни (2,0 млн ос.)	15	Палестина (2,8 млн ос.)	15	Казахстан (4,1 млн ос.)
16	Португалія (1,9 млн ос.)	16	Індонезія (2,3 млн ос.)	16	Палестина (3,8 млн ос.)
17	Білорусь (1,8 млн ос.)	17	Польща (2,1 млн ос.)	17	Румунія (3,6 млн ос.)
18	Ефіопія (1,7 млн ос.)	18	Португалія (2,0 млн ос.)	18	Туреччина (3,4 млн ос.)
19	Індонезія (1,6 млн ос.)	19	США (2,0 млн ос.)	19	Єгипет (3,4 млн ос.)
20	Азербайджан (1,6 млн ос.)	20	Південна Корея (2,0 млн ос.)	20	Італія (3,0 млн ос.)

Джерело: укладено автором на основі даних [18; 17; 19]

Міграційна мапа світу постійно змінюється: на етапі формування індустріального суспільства причиною міграцій було освоєння колонізованих територій (Велика Британія – США, Португалія – Латинська Америка і т. д.); з початку ХХ ст. міграція почала набувати політичних ознак; для нинішнього етапу домінує економічна міграція, яка в умовах загальносуспільних прогресивних змін набуває все більше інтелектуальних ознак [1, с. 71].

Для України міграційне донорство залишається загрозою:

- націобезпекового характеру – послаблення соціальних зв'язків в умовах геополітичного протистояння, що посилює суб'єктивні впливи інших держав на національну свідомість і територіальну цілісність;

- демовідтворювального характеру – суттєве зниження чисельності населення в умовах демографічної кризи за рахунок додаткових міграційних витрат, еміграції сімей та жінок дітородного віку;

- інтелектуально-трудового характеру – втрата інтелектуального й трудового потенціалу осіб, які виїжджають і не повертаються або працюють за кордоном в умовах, що не відповідають їх освітній кваліфікації, професії, досвіду;

- економічного характеру – втрата людського потенціалу як основи економічного розвитку.

Одним з основних міграційних ризиків для України є втрати інтелектуального й трудового потенціалу населення. Вони відбуваються в умовах:

- неефективної міграційної політики, фактичного ігнорування проблем трудової міграції в умовах слабкої людиноорієнтованої державно-управлінської парадигми;
- неефективної політики зайнятості і соціального захисту населення в Україні;
- неефективної системи обліку міграційних процесів, у тому числі з метою працевлаштування, що унеможливорює якісні наукові дослідження з даних питань;
- відсутності системного моніторингу мотивів трудової міграції на рівні Державної служби статистики України та існування натомість різних авторських досліджень, які можуть політично спекулюватись у суб'єктивних цілях.

Основним показником щодо міграції, який подає Державна служба статистики України, є кількість прибулих і вибулих осіб, а також міграційне сальдо. Це індикатори довготермінової міграції, що відображають зміну місця реєстрації населення. Відтворено динаміку відношення кількості вибулих осіб (за зовнішнім і внутрішнім напрямками) до кількості економічно активного, зайнятого і безробітного населення (рис. 1).

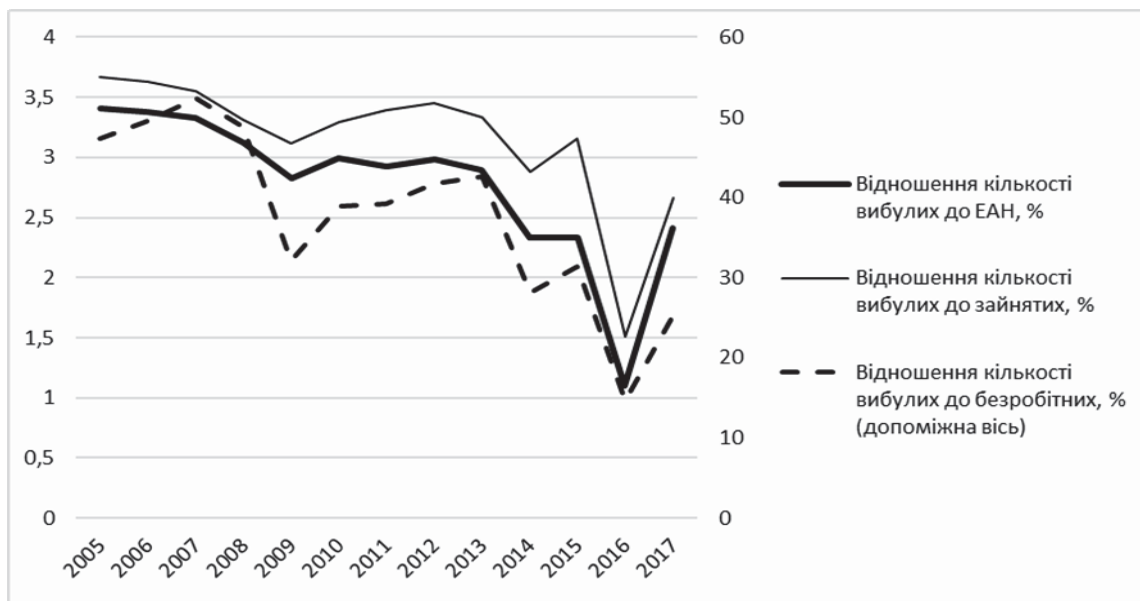

Рисунок 1 – Динаміка кількості вибулих осіб (довгострокових мігрантів) у відношенні до основних показників ринку праці України, 2005-2017 роки, %

Джерело: побудовано автором на основі даних [10; 4]

Примітка: ЕАН – економічно активне населення

Динаміка кількості вибулих осіб у відношенні до основних показників розвитку ринку праці України показує, що в періоди 2007-2009 і 2013-2016 років відбувалось помітне падіння відносних значень. З цього можна сформулювати гіпотезу щодо специфічного впливу кризових періодів на довгострокову міграцію населення України: світова фінансова криза 2008 року дестимулювала міграцію в умовах спаду економіки більшості держав та змушувала до рееміграції на батьківщину; криза України з 2013 року, пов'язана з військовими діями, знизилася міграційні настрої частини населення в умовах посилення патріотизму, а іншу частину переорієнтувала на коротко- і середньострокову міграцію.

Незважаючи на специфічність показників кількості прибулих і вибулих осіб, їх аналіз дозволяє сформулювати загальне бачення регіональної специфіки міграційних процесів в Україні, в тому числі виникнення регіональних міграційних асиметрій [8]. Результати такого аналізу є необхідними для обґрунтування пріоритетів регулювання міграції на регіональному рівні та здійснення регіонального міграційного менеджменту [13, с. 88].

Розрахунок відношення кількості вибулих і прибулих по регіонах вказує на ті області, які є найбільш мобільними і формуються як донори, реципієнти або ж території «транзиту». Це відображає рейтинг регіонів за проведеними розрахунками, який вказує на зростання

відриву м. Києва і Київської області з погляду концентрації економічно активного населення (рис. 2).

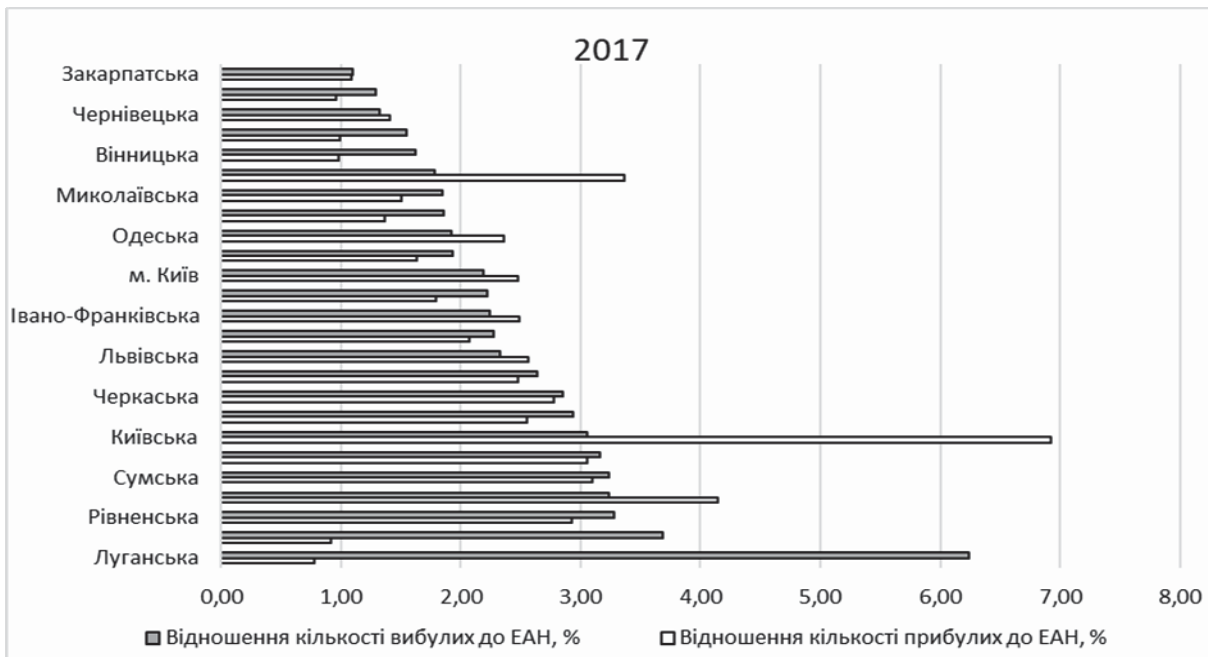

Рисунок 2 – Кількість вибулих і прибулих осіб (довгострокових мігрантів) у відношенні до економічно активного населення у регіонах України, 2017 рік, %

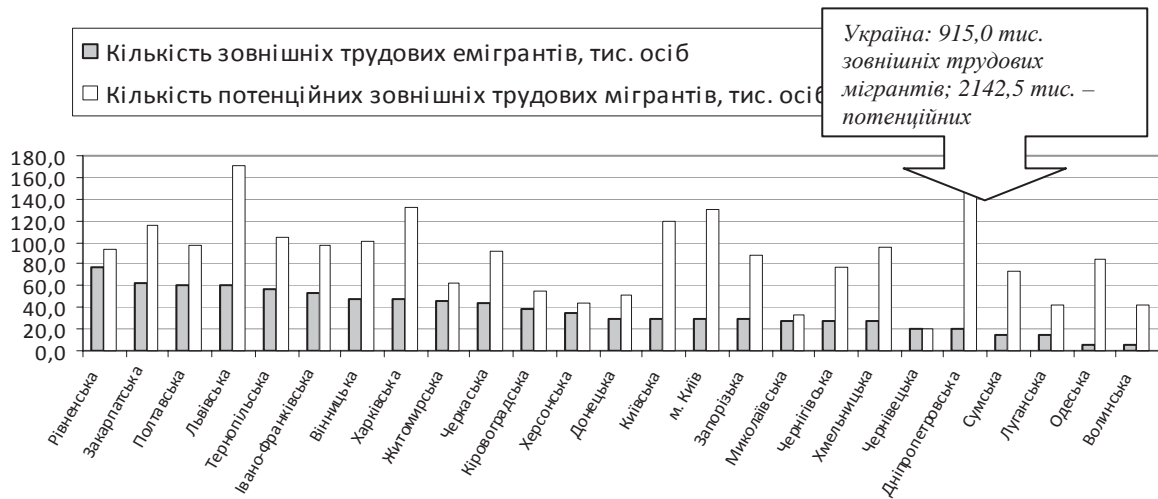
Джерело: побудовано автором на основі даних [11; 6]

Примітка: ЕАН – економічно активне населення

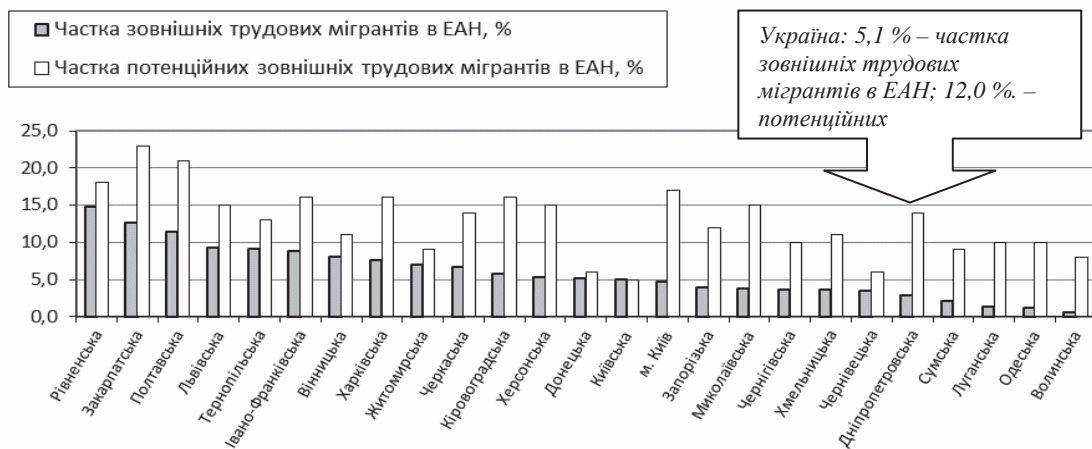
Переважання показника по прибуттю над вибуттям підтверджує, що даний регіон, швидше за все, є привабливим для трудової міграції. Відтак у ньому кращі умови зайнятості. Концентрація економічно активного населення дозволяє таким областям й надалі забезпечувати розвиток регіонального ринку праці. Чим більша різниця відношення кількості прибулих і кількості вибулих до економічно активного населення, тим вищою є міграційна привабливість регіону і навпаки. Ключовими регіональними ринками праці-осередками концентрації економічно активних осіб в Україні були м. Київ, Харківська, Одеська, Дніпропетровська, Київська, Івано-Франківська і Львівська області, які нині динамічно розвиваються. Донорами людських ресурсів були зі зрозумілих причин Луганська і Донецька, а також Вінницька, Херсонська, Хмельницька, Чернігівська, Кіровоградська і Рівненська області.

Показник вибуття не відображає у повній мірі масштаби трудової міграції, проте дозволяє сформулювати міграційний профіль регіону/країни через призму довгострокової міграції. Трудова міграція населення України має переважуючи короткостроковий і маятниковий характер. Щоб це підтвердити, необхідно проаналізувати інші доступні статистичні дані. Найбільш розгорнутий перелік показників щодо особливостей трудової міграції подано в обстеженні Міжнародної організації з міграції в Україні «Міграція в Україні: факти і цифри» [12]. У 2017 році опубліковано результати дослідження з питань міграції і торгівлі людьми в Україні, проведене на замовлення Міжнародної організації з міграції, яке містить основні показники щодо трудової міграції і торгівлі людьми. Зокрема, наведено приблизні оцінки регіонального зрізу масштабів трудової міграції та оцінено рівень потенційної трудової міграції за зовнішнім вектором (рис. 3).

а) кількісний вимір масштабів зовнішньої трудової міграції, тис. осіб

б) відносний вимір масштабів зовнішньої трудової міграції, %

Рисунок 3 – Зовнішня трудова міграція населення регіонів України в абсолютних і відносних оцінках, 2017 рік

Джерело: побудовано автором на основі даних [5]

Примітка: ЕАН – економічно активне населення

Врахування кількісних та відносних показників дозволяє згрупувати регіони залежно від рівня і потенціалу трудової міграції (табл. 2).

Таблиця 2 – Регіони України з погляду специфіки зовнішньої трудової міграції населення, 2017 рік

№ з/п	Показник	Області з найвищим значенням	Області з найнижчим значенням
1	Кількість зовнішніх трудових емігрантів, тис. осіб	Рівненська, Закарпатська Полтавська, Львівська Тернопільська	Дніпропетровська, Сумська Луганська, Одеська Волинська
2	Частка зовнішніх трудових мігрантів в чисельності економічно активного населення, %	Рівненська, Полтавська Тернопільська, Закарпатська Кіровоградська	Сумська, Волинська м. Київ, Дніпропетровська Одеська
3	Кількість потенційних зовнішніх трудових мігрантів, тис. осіб	Львівська, Київська Дніпропетровська, м. Київ Харківська	Херсонська, Луганська Волинська, Миколаївська Чернівецька
4	Частка потенційних зовнішніх трудових мігрантів в чисельності економічно активного населення, %	Тернопільська, Закарпатська Рівненська, Хмельницька Івано-Франківська	м. Київ, Одеська Миколаївська, Донецька Чернівецька

Джерело: укладено автором на основі даних [5]

Комплексний аналіз міграційного руху населення на глобальному, національному і регіональному рівнях дав змогу сформувати загальне бачення середовища мотивації трудової міграції. Не можна відкидати значимість впливу глобальних чинників міграції, адже людство розвивається за вектором високої мобільності, яка стає умовою прогресивних змін.

Застосування методу SWOT-аналізу дозволяє визначити позитивні та негативні аспекти трудової міграції (табл. 3).

Таблиця 3 – SWOT-аналіз особливостей трудової міграції населення України в контексті пріоритетів мотиваційного механізму її регулювання

<i>СИЛЬНІ СТОРОНИ</i>	<i>СЛАБКІ СТОРОНИ</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▫ Висока мобільність українського суспільства з здатністю швидко реагувати на умови середовища ▫ Циркулююча трудова міграція з первинною орієнтацією населення на короткострокові (сезонні) переміщення ▫ Розширення ціннісно-світоглядних орієнтирів осіб, котрі мали досвід трудової міграції (розуміння умов праці і проживання в інших суспільствах) ▫ Готовність якісно працювати за умов належної оплати праці (низький поріг вимог до умов праці) 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Конкурентні програвні позиції України за умовами праці у порівнянні з сусідніми європейськими державами (особливо щодо оплати праці) ▫ Практична відсутність державної політики щодо регулювання трудової міграції, орієнтованої на чинники її мотивації та наслідки впливу на національний ринок праці ▫ Працевлаштування мігрантів з України за кордоном на посадах, що не відповідають їх освітньо-кваліфікаційному рівню та досвіду (наслідок – втрата інтелектуального потенціалу)
<i>МОЖЛИВОСТІ</i>	<i>ЗАГРОЗИ</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▫ Ефективне використання міграційного капіталу (набуті знань, досвіду і фінансових ресурсів) для розвитку бізнесу, самозайнятості, подальшого працевлаштування після повернення ▫ Розвиток конкурентоспроможного національного (регіонального) ринку праці в умовах протидії втратам трудового потенціалу ▫ Розвиток споживчого ринку, ринку послуг в умовах зростання добробуту населення за рахунок міграційних доходів 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Дефіцит кваліфікованих фахівців і робітників окремих професійних груп на національному ринку праці окремих в умовах їх активної трудової міграції ▫ Втрати інтелектуального потенціалу молоді в умовах зростаючої освітньої міграції та їх подальшого працевлаштування за кордоном ▫ Втрати демографічного потенціалу в умовах возз'єднання дистантних сімей трудових мігрантів за кордоном (особливо в Польщі), народження і реєстрація там дітей

Джерело: авторська розробка за результатами виконаного аналізу

Результати проведеного аналізу дозволяють оцінити реальний стан міграційного руху в Україні, адже врахування можливостей та загроз, які несе у собі явище міграції, дозволяє використати сильні сторони цього процесу та компенсувати слабкі під час розробки механізму його регулювання. При цьому важливо враховувати специфіку окремих регіонів та областей, вдосконалювати міграційну політику і спрямовувати її в першу чергу на людину, як головного ресурсу розвитку суспільства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Поглиблення теоретичних знань щодо ключових тенденцій зовнішніх міграційних рухів в Україні вкрай важливе для розробки ефективної міграційної політики, яка враховувала б національні інтереси та зміцнювала внутрішній ринок праці. Аналіз тенденцій міграційного руху в Україні свідчить про те, що починаючи з 2013 року у зв'язку з посиленням патріотизму через проведення військових дій на сході в країні відбулося скорочення обсягів вибуття економічно активного населення та зросла кількість випадків рееміграції. Однак, вже з 2016 року, безвізовий режим значно збільшив коротко- та середньострокову міграцію. Такі тенденції є негативними для соціально-економічного розвитку країни та несуть загрози зниження та втрати трудового потенціалу держави. Оцінка трудової міграції у розрізі областей дозволяє сформувати загальне бачення середовища мотивації трудової міграції. Існуюча ситуація вимагає розробки і дії ефективного механізму регулювання трудовою міграцією населення України, в тому числі з фокусом на чинники її мотивації. В основі обґрунтування пріоритетів такого механізму має бути цілісне розуміння причин, стану і наслідків трудової міграції в розподілі

позитивного і негативного характеру – позитивного для розуміння які явища і процеси слід стимулювати та негативного для розуміння які явища і процеси слід послаблювати, нівелювати чи адаптуватись до них (якщо перші два кроки неможливі). Перспективи подальших досліджень пов'язуємо з розробкою дієвих механізмів регулювання мотивації трудової міграції в національних інтересах, з урахуванням регіональних тенденцій в Україні та світовим досвідом зарубіжних країн.

Список літератури

1. Біль М. М. Ретроспективний огляд просторової мобільності населення [Текст] / М. М. Біль // Демографія та соціальна економіка. – 2017. – № 1. – С. 66–78.
2. Гайдуцький А.П. Характерні риси української трудової міграції за кордон [Текст] / А.П. Гайдуцький // Економіка та держава. – 2010. – №9. – С.88-92.
3. Грішнова О.А. Вплив міграції на глобальний перерозподіл людського капіталу [Текст] / О.А. Грішнова // Міжнародна міграція та розвиток України в контексті європейської інтеграції : Збірник матеріалів міжнародної наукової конференції, м. Київ, 16 жовтня 2007 р. / За заг. ред. О. С. Власюка. – К.: ПЦ "Фоліант", 2008. – С. 22– 30.
4. Демографічна та соціальна статистика : Ринок праці : Зайнятість та безробіття : Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/rp/ean/ean_u/osp_rik_b_07u.htm
5. Дослідження з питань міграції та торгівлі людьми в Україні, 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://iom.org.ua/sites/default/files/migration_and_human_trafficking_in_ukraine_2017_ukr.pdf
6. Економічна активність населення за регіонами : Регіональна статистика : Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/rp/rp_reg/reg_u/ean_2017u.htm
7. Зовнішні трудові міграції населення України / За ред. Е.М. Лібанової, О.В. Позняка. – К.: РВПС України НАН України, 2002. – 206 с.
8. Корнієнко О. О. Соціально-економічний аспект регіональної асиметрії міграційних процесів : Дис. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук : Спец. 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика [Текст] / О. О. Корнієнко. – Київ, 2018. – 221 с.
9. Малиновська О. А. Зовнішня міграція громадян України в контексті скасування візового режиму поїздок до ЄС [Текст] / О. А. Малиновська // Демографія та соціальна економіка. - 2016. - № 3. - С. 58-69. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2016_3_7.
10. Міграційний рух населення України : Населення та міграція : Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/ds/mr/mr_u/arh_mr2017_u.html
11. Міграційний рух населення України : Регіональна статистика : Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/ds/mr/mr_u/mr1217_u.html
12. Міграція в Україні: факти і цифри / Упорядник Олена Малиновська ; Представництво МОМ в Україні. – Київ, 2016. – 32 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf
13. Наслідки міграційних процесів: нові виклики та можливості для регіонів [Текст] / НАН України, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього»; наук. ред. У.Я. Садова. – Львів, 2015. – 252 с.
14. Позняк О. В. Оцінювання наслідків зовнішньої трудової міграції в Україні / О. В. Позняк // Демографія та соціальна економіка. - 2016. - № 2. - С. 169-182. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2016_2_15.
15. Прибиткова І.М. Сучасні міграційні процеси в Україні [Текст] / І.М. Прибиткова // Безпека документів та міграційна політика: висновки та рекомендації міжнародних робочих груп для України. – К. : Європа без бар'єрів, 2011. – С. 9–30.
16. Семикіна М. В. Деформація мотиваційних чинників у сфері праці як передумова формування міграційних настроїв вітчизняних працівників / М. В. Семикіна, А. В. Мельник, В. О. Кабай // Вісник Черкаського університету. Серія : Економічні науки. - 2017. - № 4(1). - С. 95-106. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchuE_2017_4\(1\)_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchuE_2017_4(1)_14).
17. International migrants by country : Pew Research Centre. URL: <http://www.pewglobal.org/interactives/international-migrants-by-country/>
18. International Migration Report 2017: Highlights. URL: http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2017_Highlights.pdf
19. Top-10 Origin Countries of International Migrants, 1990 and 2013 : Pew Research Centre. URL: <http://www.pewsocialtrends.org/2013/12/17/changing-patterns-of-global-migration-and-remittances/sdt-2013-12-17-global-migration-03-02/>

References

1. Bil', M. M. (2017). Retrospektyvnyj ohliad prostorovoi mobil'nosti naselennia [Retrospective Review of Spatial Mobility of Population]. *Demohrafiia ta sotsial'na ekonomika – Demography and social economy*, 1, 66–78 [in Ukrainian].
2. Hajduts'kyj, A.P. (2010). Kharakterni rysy ukrains'koi trudovoi mihratsii za kordon [Characteristics of Ukrainian labor migration abroad]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the state*, 9, 88-92 [in Ukrainian].
3. Hrishnova, O.A. (2008). Vplyv mihratsii na hlobal'nyj pererozpodil liuds'koho kapitalu [The impact of migration on the global redistribution of human capital]. *International migration and development in the context of Ukraine's European integration : Mizhnarodna naukova konferentsia (16 zhovtnia 2007 r.) – International Scientific Conference*. (pp. 22-30). Kyiv: PTs "Foliant" [in Ukrainian].
4. Demohrafichna ta sotsial'na statystyka : Rynok pratsi : Zajniatist' ta bezrobittia : Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [Demographic and Social Statistics : Labor Market : Employment and Unemployment: The State Statistics Service of Ukraine]. www.ukrstat.gov.ua. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/rp/ean/ean_u/osp_rik_b_07u.htm [in Ukrainian].
5. Doslidzhennia z pytan' mihratsii ta torhivli liud'my v Ukraini [Studies on migration and trafficking in human beings in Ukraine]. (2017). iom.org.ua, Retrieved from http://iom.org.ua/sites/default/files/migration_and_human_trafficking_in_ukraine_2017_ukr.pdf [in Ukrainian].
6. Ekonomichna aktyvnist' naselennia za rehionamy. Rehional'na statystyka. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [Economic activity of the population by region. Regional statistics. State Statistics Service of Ukraine]. www.ukrstat.gov.ua. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/rp/rp_reg/reg_u/ean_2017u.htm [in Ukrainian].
7. Libanovoi, E.M., & Pozniaka, O.V. (Eds.). (2002). *External labor migration of the Ukraine population*. Kyiv: RVPS Ukrainy NAN Ukrainy.
8. Korniienko, O.O. (2018). Sotsial'no-ekonomichnyj aspekt rehional'noi asyemetrii mihratsijnykh protsesiv [Socio-economic aspect of regional migration processes asymmetry]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
9. Malynov'ska, O. A. (2016). Zovnishnia mihratsiia hromadian Ukrainy v konteksti skasuvannia vizovoho rezhymu poizdok do YeS [External migration of citizens of Ukraine in the context of abolition of the visa regime between Ukraine and EU]. *Demohrafiia ta sotsial'na ekonomika – Demography and social economy*. 3, 58-69. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2016_3_7. [in Ukrainian].
10. Mihratsijnyj rukh naselennia Ukrainy. Naseleattia ta mihratsiia. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [Migration movement of Ukraine's population. Population and migration. State Statistics Service of Ukraine]. www.ukrstat.gov.ua. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/ds/mr/mr_u/arh_mr2017_u.html [in Ukrainian].
11. Mihratsijnyj rukh naselennia Ukrainy. Rehional'na statystyka. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [Migration movement of Ukrainian population. Regional statistics. State Statistics Service of Ukraine]. www.ukrstat.gov.ua. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/ds/mr/mr_u/mr1217_u.html [in Ukrainian].
12. Malynov'ska, O. (Eds.). (2016). *Migration in Ukraine: Facts and Figures*. Kyiv. iom.org.ua. Retrieved from http://iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf.
13. Sadova, U.Ya. (Eds.). (2015). *Implications of migration processes: new challenges and opportunities for the regions*. L'viv.
14. Pozniak, O.V. (2016). Otsiniuvannia naslidkiv zovnishn'oi trudovoi mihratsii v Ukraini [Evaluation of Consequences of External Labour Migration in Ukraine]. *Demohrafiia ta sotsial'na ekonomika – Demography and social economy*, 2, 169-182. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2016_2_15. [in Ukrainian].
15. Prybytkova, I.M. (2011). Suchasni mihratsijni protsesy v Ukraini [Modern migration processes in Ukraine]. *Bezpeka dokumentiv ta mihratsijna polityka: vysnovky ta rekomendatsii mizhnarodnykh robochykh hrup dlia Ukrainy – Document Security and Migration Policy: Conclusions and Recommendations of the International Working Groups for Ukraine*. Kyiv: Yevropa bez bar'ieriv [in Ukrainian].
16. Semykina, M.V., Mel'nik, A.V., & Kabaj, V.O. (2017). Deformatsiia motyvatsijnykh chynnykiv u sferi pratsi iak peredumova formuvannia mihratsijnykh nastroiv vitchyznianskykh pratsivnykiv [Deformation of motivation factors in the labor sphere as a preliminary formation of migration settles of domestic employees]. *Visnyk Cherkas'koho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky – Cherkasy university bulletin: Economics sciences*, 4(1), 95-106. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchuE_2017_4\(1\)_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchuE_2017_4(1)_14). [in Ukrainian].
17. International migrants by country. Pew Research Centre. www.pewglobal.org. Retrieved from <http://www.pewglobal.org/interactives/international-migrants-by-country/> [in English].
18. International Migration Report 2017. www.un.org. Retrieved from http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2017_Highlights.pdf [in English].
19. Top-10 Origin Countries of International Migrants, 1990 and 2013. Pew Research Centre. www.un.org. Retrieved from <http://www.pewsocialtrends.org/2013/12/17/changing-patterns-of-global-migration-and-remittances/sdt-2013-12-17-global-migration-03-02/> [in English].

Viktoriya Kabai, Postgraduate

Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Analysis of Trends in the Migration Movement in Ukraine and Assessment of Its Consequences and Threats

The geopolitical transformations that take place today in Ukraine influence the migration movement of the population. The visa-free regime between Ukraine and the EU significantly changed the intensity, nature and direction of labor migration. Against the backdrop of a sharp fall in living standards, rising unemployment and deep economic crisis in the middle of the country, employment abroad proved to be an effective way to solve life problems. The acquired experience of working outside of the homeland and the emerging migration networks also strengthen the migration sentiment. At the same time, the annexation of the Crimea and military actions in the East of the country caused large-scale forced displacement of the population to other regions in the middle of the state. Without being able to find a job at home, people were forced to migrate further abroad. Strengthening the asymmetry of the socio-economic development of regions under such conditions is a cornerstone, and migration processes can both solve and intensify it. Therefore, the assessment and analysis of the main trends of the external migration movement in Ukraine is of great importance.

The purpose of the article is to deepen theoretical knowledge about the key trends of external migration movements in Ukraine, to evaluate these processes in the context of developing a motivational mechanism for their regulation and to determine the probable opportunities and threats that the existing dynamics have.

The statement in the article suggests that the deepening of theoretical knowledge on the key trends of external migration movements in Ukraine is extremely important for developing an effective migration policy that takes into account national interests and strengthens the domestic labor market. Assessment of labor migration in terms of areas allows us to form a general vision of the environment for the motivation of labor migration. The current situation requires the development and operation of an effective mechanism for regulating the labor migration of the population of Ukraine, including the focus on the factors of its motivation.

The prospects of further research are associated with the development of effective mechanisms for regulating the motivation of labor migration in the national interest, taking into account the regional tendencies in Ukraine and the world experience of foreign countries.

migration, migration movement, external labor migration, mobility, migration capital, circulation labor migration

Одержано (Received) 10.12.2018

Прорецензовано (Reviewed) 18.12.2018

Прийнято до друку (Approved) 20.12.2018

УДК 331.5(477)

JEL Classification: F22, J61, O15

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2018.1\(34\).106-114](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2018.1(34).106-114)

А.В. Карпенко, доц., канд. екон. наук

Г.В. Засоріна

Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя, Україна

Сучасні реалії трудової міграції українців до Польщі

В статті розглянуто суть та динаміку трудової міграції українців до Польщі. Визначено структуру мігрантів за сферою діяльності та часові межі перебування мігрантів в Польщі. Виконане оцінювання впливу сучасних тенденцій міграційних процесів на ринок праці не тільки в Україні, але і в Польщі. Досліджено чинники та негативні наслідки зовнішньої трудової міграції. На основі статистичної інформації розроблені заходи щодо зменшення міграційних потоків та покращення міграційної політики в сучасних умовах.

міграція, трудова міграція, зовнішня трудова міграція, нелегальна міграція, міграційна політика

А.В. Карпенко, доц., канд. екон. наук

А.В. Засоріна

Запорожский национальный технический университет, г. Запорожье, Украина

Современные реалии трудовой миграции украинцев в Польшу

В статье рассмотрены и динамика трудовой миграции украинцев в Польшу. Определена структура мигрантов по сфере деятельности и временные рамки пребывания мигрантов в Польшу. Выполнена оценка влияния современных тенденций миграционных процессов на рынок труда не только в Украине, но и в Польшу.